

Arbejdet ved Tilsynet med Plantesygdomme*).

Af Professor C. Ferdinandsen.

Spørger vi til en Begyndelse om, hvad Tilsynet med Plantesygdomme egentlig er, hvorledes det er forankret i Lovgivningen, og hvilke Funktioner det har Pligt til at udøve, finder vi disse Spørgsmaal besvarede i Lov om Bekæmpelse af smitsomme Plantesygdomme og Skadedyr af 1. Juli 1927, i daglig Tale kaldet Plantesygdomsloven. Jeg skal spare Dem for Lovens lange Forhistorie og nøjes med at fastslaa dens Karakter af en *almindelig* Plantesygdomslov, d. v. s. en Lov, der i Modsætning til tidligere Plantesygdomslove, f. Eks. Berberisloven af 1903 eller Loven om Udførsel og Indførsel af Kartofler af 1921, ikke tager Sigte paa en bestemt Sygdom eller en bestemt Afgrøde, men giver Landbrugsministeren en staaende Bemyndigelse til at gribe ind over for Plantesygdomme og Skadedyr, uden i hvert enkelt Tilfælde at maatte spørge Lovgivningsmagten. Er dette nu ensbetydende med, at Landbrugsministeren kan gribe ind over for en hvilken som helst Plantesygdom eller et hvilket som helst Skadedyr? Ingenlunde, hvilket vi straks kan overbevise os om ved at gennemlæse det første Stykke af Lovens § 1:

Landbrugsministeren bemyndiges til at træffe Foranstaltning dels til at forebygge, at Plantesygdomme eller Skadedyr, der maa anses for farlige for de i Landbruget, Havebruget og Skovbruget dyrkede Planter, og som ikke hidtil er paavist her i Landet, eller som kun optræder med en begrænset Udbredelse, indslæbes eller indføres her til Landet, og dels til at bekæmpe saadanne Plante-

*) Foredrag ved Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejdes Kursus i Plantepatologi paa Landbohøjskolen den 27. Oktober 1942.

sygdomme eller Skadedyr, være sig ved Forbud mod Saaning, Plantning eller Transport af Kulturplanter, Tilintetgørelse eller Desinfektion af disse eller af Emballage og andet, hvorfra Smitte kan antages at kunne udbredes, eller ved Isolering af Jordstykker, Desinfektion af Oplagsrum, Redskaber og lignende eller paa en hvilken som helst anden Maade, der maatte skønnes egnet til Bekæmpelse af disse Sygdomme og Skadedyr.

Med andre Ord: Landbrugsministeren er kun bemyndiget til at gribe ind over for saadanne Plantesygdomme eller Skadedyr, som ikke findes i Landet, eller som dog kun optræder med begrænset Udbredelse inden for dettes Grænser. Til Gengæld kan han i disse Tilfælde gribe ind med alle Midler, som skønnes egnede.

En Bemyndigelse af en helt anden Art er meddelt Landbrugsministeren i Henhold til Plantesygdomslovens § 2.

Landbrugsministeren bemyndiges til ved Udførsel her fra Landet af levende Planter eller Plantedele at træffe alle saadanne Foranstaltninger, som maatte være paa krævet i Henhold til fremmede Landes Plantesygdomslovgivning.

Plantesygdomsloven bestemmer ogsaa, hvorledes de givne Bemyndigelser skal udøves i Praxis, idet § 3 har følgende Ordlyd:

Gennemførelsen af de i Henhold til nærværende Lov fastsatte Bestemmelser udøves af et af Landbrugsministeren oprettet Tilsyn med Plantesygdomme, om fornødent med vedkommende Politimyndigheders Bistand.

Tilsynet med Plantesygdomme har altsaa den Opgave at gennemføre de i Henhold til Plantesygdomsloven paabudte Foranstaltninger, ligesom det naturligt maa paahvile Tilsynet som sagkyndig Instans at afgive Forslag til Landbrugsministeren om saadanne Foranstaltninger.

Hvorledes bringes nu disse Foranstaltninger til Offentlighedens Kundskab? Ja, efter dansk administrativ Sædvane ved ministerielle Bekendtgørelser, eventuelt ledsagede af Regulatorer, der giver nærmere Regler for Udførelsen af Bekendtgø-

relsens Bestemmelser. — Det er inden for Rammen af saadanne Bekendtgørelser og Regulativer, at Tilsynets Arbejde foregaar.

Efter det foranstaaende er det klart, at Arbejdet ved Tilsynet med Plantesygdomme maa foregaa paa to Fronter, en indadvendende (Lovens § 1) og en udadvendende (Lovens § 2).

I. Den indadvendende Front.

Arbejdet paa denne Front maa i Henhold til Plantesygdomslovens § 1 bestaa i at bekæmpe de Plantesygdomme og Skadedyr, der omfattes af Loven, saavel inden for Landets Omraade som ved Grænserne.

Hvilke Plantesygdomme og Skadedyr omfattes for Tiden af Plantesygdomsloven? Ikke mere end 3 Plantesygdomme og 2 Skadedyr, og af disse har endda kun een Plantesygdom og to Skadedyr Interesse for Landbruget, nemlig Kartoffelbrok, Kartoffelaal og Koloradobille.

Kartoffelbrok.

Bekæmpelsen af denne Plantesygdom reguleres af særlige Bekendtgørelser, der udsendes i November—December Maa-
ned hvert Aar. Disse Bekendtgørelser har i en Aarrække været ganske enslydende, naar bortses fra den Fortegnelse over brok-smittede Kommuner, hvormed Bekendtgørelserne indledes. Antallet af disse „spærrede“ Kommuner andrager i den sidst udstedte Bekendtgørelse, af 29. November 1941, ialt 158. Her skal straks indskydes, at dette Antal ikke er sammenfaldende med Antallet af Kommuner, hvori Kartoffelbrok gennem Aarene er paavist. I Virkeligheden er der i Tiden fra 1923, da Sygdommen første Gang blev fundet her i Landet, til Udgangen af 1941 konstateret Kartoffelbrok i 182 Kommuner — men Tilsynet er fra og med 1937 begyndt at hæve de ældste Spærringer, saaledes at der ved Udgangen af 1941 var frigivet 24 Kommuner. En Spærring ophæves, naar der i 12 Aar ikke er konstateret Kartoffelbrok inden for Spærreområdet, idet Tilsynet gennem mangeaarige Forsøg har fastslaaet, at de i Jorden hvilende Sporangier af Svampen efter 12 Aars Forløb kan paaregnes at

have mistet deres Spireevne, i hvert Fald under praktiske Forhold.

I Henhold til Plantesygdomslovens § 4 er der Anmeldelsespligt for de under Loven liggende Sygdomme og Skadedyr, hvilket skulde medføre, og forhaabentlig ogsaa i de fleste Tilfælde medfører, at nye Kartoffelbrok-Forekomster indrapporteres til Tilsynet. Der foretages da straks en Undersøgelse paa Aastedet, hvorefter Tilsynet afgrænser et Spærreomraade omkring Forekomststedet. I Tilfælde af, at „Brokstedet“ har en meget isoleret Beliggenhed, eller andre Forhold taler derfor, indskrænkes Spærringen til den paagældende Ejendom, men i de allerfleste Tilfælde vil ikke blot selve den smittede Have (Toft eller lign.), men ogsaa en større eller mindre Del af de omkringliggende Ejendomme blive inddraget under Spærringen, idet man maa befrygte, at Sygdommen kan have bredt sig til disse. Disse tilgrænsende Arealer afgrænses efter Tilsynets Skøn, men omfatter næsten altid samtlige Haver i den paagældende Bebyggelse eller Landsby, eller, naar Talen er om Købstæder, Stationsbyer o. lign., dog et naturligt afgrænset Kvarter af Bebyggelsen. Det er klart, at Aaløb, Plantagebælter, Skinneveje, Fabrikskomplekser eller lignende ofte vil være bestemmende for Grænsedragningen. Spærreomraadets Kontur indtegnes nu paa et Maalebordsblad (med selve „Brokstedet“ nøjagtigt indlagt), og en Kopi af dette Kort tilstilles Politimesteren i den paagældende Politikreds, hvis Opgave det dernæst bliver at optage en Fortegnelse over samtlige Personer, som driver Havebrug paa det spærrede Omraade. Denne Fortegnelse revideres hvert Aar af Politiet, saaledes at Tilsynet til enhver Tid er underrettet om, hvilke Havebrugere der er underkastet Spærringsreglerne. Hver enkelt Mand har sit særlige Kort i Tilsynets Kartotek, der i Øjeblikket omfatter 19 985 Personer. Paa dette Kort indføres efterhaanden alt, hvad der kan være af Interesse for Tilsynet i Relation til den paagældende Havebruger, saaledes de indgaaede Bestillinger paa brokfaste Læggekartofler, Uddrag af Aftaler, eventuelle Bødeforlæg, etc. Naar de aarlige „Politilister“ er tilgaaet Tilsynet, og vi saaledes er kommet i Besiddelse af Adresserne paa de „nyspærrede“ Have-

brugere (hvad enten det nu drejer sig om Havebrugere paa helt nye Spærringer, eller om Tilflyttere paa gamle), tilsender vi hver enkelt Mand et lukket Brev, indeholdende dels en Bestillingsseddel paa brokfaste Læggekartofler, og dels en Rundskrivelse, hvori der gives ham Meddelelse om de vigtigste Spærringsbestemmelser, som han er underkastet. I Brevet er tillige indlagt et Eksempplar af den gældende Kartoffelbrok-Bekendtgørelse.

Vi skal nu kort gennemgaa de for Spærringsomraaderne fastsatte Bestemmelser.

I Henhold til de aarlige Bekendtgørelsers § 1, maa der i de spærrede Haver kun lægges (og nedkules) brokfaste Kartoffelsorter, der bestilles hos og udleveres af Tilsynet. Udlevering sker normalt kun een Gang, og Havebrugeren skal selv drage Omsorg for at fremavle Læggekartofler til senere Brug. Hidtil har Tilsynet kun udleveret Læggekartofler af Sorterne *Paulsens Juli* og *Majestic*, men andre brokfaste Sorter kan naturligvis til enhver Tid optages til Dyrkning. Det paagældende Læggemateriale fremavles af Tilsynet og fordeles om Foraaret til vor Fremstillingspris; i Foraaret 1942 uddelte vi paa denne Maade ca. 1000 Tdr. af de to nævnte Sorter, omtrent lige meget af hver.

Det paahviler endvidere Havebrugerne, stadig i Henhold til § 1, at holde deres Haver fri for selvgroede Kartoffelplanter [af de tidligere dyrkede Sorter], samt for Ukrudsplanten Sort Natskygge, og det er dem forbudt at henkaste Kartoffelaffald [fra eventuelt ikke-brokfaste Spisekartofler] i Haven. Ved Salg, Bortforpagtning, Bortleje eller vederlagsfri Overladelse til Dyrkning af spærrede Arealer paahviler det Ejeren at gøre Brugeren opmærksom paa Spærringsforholdet. § 1 indeholder fremdeles en Bestemmelse om, at Spærringen ikke blot omfatter de paa Omraadet beliggende Haver, men ogsaa Tofter, Smaastykker i Marken o. lign., som ikke er under regelmæssigt landbrugsmæssigt Sædskifte. Endelig bestemmes det i Paragraffen, at Tilsynet er berettiget til helt at forbyde Kartoffel dyrkning paa spærrede Arealer.

I Henhold til § 2 i de aarlige Kartoffelbrok-Bekendtgørelser er det forbudt at bortføre Planter og Plantedele med vedhængende Jord fra de spærrede Arealer, undtagen til Brug i egen Husholdning (dog ikke ud over Kommunens Grænse). En rigoristisk Fortolkning af denne Paragraf udelukker i Virkeligheden al Gartnerivirksomhed paa Spærreomraaderne, eftersom Frugttræer, andre Træer, Buske, Grønsager med Rod, Løg, Knolde, Udplantningsplanter, Potteplanter, etc. ikke maa udføres af Gartneriet. Da dette imidlertid vilde medføre alt for store Indgreb i Næringslivet og mange Ubehageligheder for Stedets Befolkning, har Tilsynet gennem Aarene tillempet en særlig Overenskomst-Politik, der muliggør Gartneriernes fortsatte Bestaaen. De talrige Overenskomster, som Tilsynet har oprettet med de paagældende Gartnerivirksomheder, og hvis Overholdelse vi kontrollerer ved hyppige Besøg, har hver især en efter Forholdene afpasset Karakter — men som Grundbetingelse stiller Tilsynet altid Kravet om, at enhver Kartoffeldyrkning i Gartneriet ophører.

Det er naturligvis Tilsynets Pligt efter Evne at paase, at alle disse Spærringsbestemmelser overholdes, og da særlig den vigtigste af dem, nemlig Paabudet om Dyrkning af brokfaste Kartoffelsorter. Kontrollen heraf udøves paa den Maade, at vi hvert Aar udsender 2 eller 3 Inspektionshold, der gennemgaar samtlige Haver i et vist Antal Spærringer. Hvor Forekomst af ulovlige Kartoffler paavises, indberettes dette til Tilsynet, som derpaa rejser Sag mod vedkommende Havebruger for Overtrædelse af Plantesygdomsloven. I indeværende Aar indmeldtes ialt 207 Havebrugere for dette Forhold.

Vi har hidtil kun beskæftiget os med selve de spærrede Omraader, af hvilke der kan findes et eller flere i hver Kommune. Læser vi imidlertid § 5 i de aarlige Kartoffelbrok-Bekendtgørelser, finder vi, at ogsaa Kommunen som saadan er underkastet visse Spærringsbestemmelser:

Udførsel af Kartoffler og Kartoffeltop fra de i § 1 nævnte Kommuner (København, Hovedstadskommunerne og Købstæderne undtagne) til andre Dele af Landet saavel som til Udlandet — saafremt dette er foreneligt med det

paagældende Lands Indførselsbestemmelser — er kun til-
ladt, saafremt Udførselen sker ved Tilsynets Foranstalt-
ning.

Haandhævelsen af denne Bestemmelse har altid været et vanskeligt Problem for Tilsynet. Udførsel pr. Bane kan naturligvis let holdes under Kontrol ved simpelthen at forbyde de i broksmittede Kommuner beliggende Jernbanestationer at modtage Kartoffler til Transport, med mindre de paagældende Sendinger er forsynet med Tilsynets Plombe eller paa anden Maade frigivet til Udførsel. Men nu Udførsel pr. Lastbil eller anden Færdselsvogn? Ja, Politiet skal ganske vist overvaage, at der ikke udføres Kartoffler af Kommunen, men denne Kontrol er der hverken Mandskab eller Tid nok til at gennemføre. Og de stedlige Konsulenter, der ellers paa forskellig Vis hjælper Tilsynet i dets Arbejde, har forstaaeligt nok aldrig vist nogen særlig Lyst til at anmelde Overtrædelser af Udførselsforbudet. Resultatet er ikke udeblevet: De Andragender om Udførsels-tilladelse, der i Aarenes Løb er rettet til Tilsynet, lader sig let tælle og staar ikke i noget rimeligt Forhold til Antallet af Lastbiler med Kartoffler, som vitterligt ruller ud af de brok-smittede Kommuner.

I min Egenskab af Tilsynets Leder har jeg længe haft Opmærksomheden henledt herpaa og paa forskellig Vis søgt at lette den *lovlige* Kartoffeludførsel fra disse Kommuner, f. Eks. ved at ophæve den oprindelige Bestemmelse om obligatorisk Plombering af *alle* Kartoffelsendinger, og ved at indskrænke det Omraade, hvorfra Udførselstilladelse ikke kan forventes, til en Cirkel omkring Kartoffelbrok-Forekomsten med 1 km Radius. Da det har vist sig, at den ulovlige Kartoffeltrafik ikke desto mindre stadig fortsættes, er det blevet nødvendigt at gaa skarpere til Værks, hvorfor der fra 1. August i Aar er gennemført en Nyordning efter Princippet: Mere Kontrol, men til Gen-gæld mindre Fristelse til at overtræde Kontrolreglerne.

Den nye Ordning er fastlagt i en Instruks til Tilsynets Inspek-tører af 1. August 1942. Før vi i Korthed gennemgaar Instruk-sens Kontrolregler, maa vi standse et Øjeblik ved Udtrykket: Tilsynets Inspektører. Det er paa Forhaand klart, at Tilsynets

Centralinstans, der har til Huse i København, og som foruden Lederen og en fastansat Inspektør tæller 4—5 Kontormedhjælpere, kun kan varetage Tilsynets Ledelse og Kontorforretninger. Det mangeartede *Arbejde i Marken*, d. v. s. den praktiske Udøvelse af Tilsynets Inspektions- og Kontrolarbejde, maa selv sagt udføres af en Medarbejderstab, der er fordelt over hele Landet. I Relation til *Landbruget* har Tilsynet væsentlig kun beskæftiget sig med en enkelt Afgrøde, nemlig Kartofler. Det følger heraf, at vi i de stærkt kartoffeldyrkende Egne maa have mange Inspektører, medens vi kan nøjes med færre i de andre Landsdele. Paa Øerne og i Sønderjylland er Inspektoraterne i det hele og store sammenfaldende med Amterne, medens de i Nordjylland er meget mindre, delvis sammenfaldende med Landboforenings-Områaderne. Inden for sin Virkekreds udfører den enkelte Inspektør hele Tilsynets Inspektions- og Kontrolarbejde, saavidt dette berører Landbruget (Inspektioner i Haver og Gartnerier udføres af en særlig Inspektørstab). Inspektørerne udvælges blandt Landbo- og Husmandsforeningernes Konsulenter, som igen i Samraad med Tilsynets Ledelse antager den nødvendige Assistenthjælp. Inspektører og Assisterter vederlægges for deres Arbejde efter særlige, af Landbrugsministeriet fastsatte Takster. Antallet af Tilsynets Inspektorater er for Tiden 58. Men tilbage til Instruksen vedrørende Udførsel af Kartofler fra broksmittede Kommuner til andre Egne af Landet. Princippet er her det enkle, at Udførsel af Kartofler (fraregnet Industrikartofler, se nedenfor) kun er tilladt, naar Sendingen er forsynet med en *Udførsels-Attest*, der udstedes af Tilsynets stedlige Inspektør. Dette er meddelt samtlige Jernbanestationer i de broksmittede Kommuner, og samtlige Politimestre i de respektive Politikredse. Adgangen til at opnaa disse Udførsels-Attester er gjort saa let, som Hensynet til Faren for Smittespredning overhovedet kan tillade. Hvis Avlsstedets Afstand fra nærmeste Forekomst af Kartoffelbrok *overstiger 2 km*, er det tilstrækkeligt, at Avleren (Eksportøren) afgiver Anmeldelse til Inspektøren om hvert enkelt Partis Størrelse, samt om Kartoffelsort, Forsendelsesmaade og Bestemmel-sessted. Erklæring om, at Kartoflerne er avlede paa Ejendom-

men, skal medfølge. Mod Erlæggelse af 1 Kr. udsteder Inspektøren da den ønskede Udførsels-Attest. Hvis Avlsstedets Afstand fra nærmeste Forekomst af Kartoffelbrok ligger *mellem 1 og 2 km*, skal den til Udførsel bestemte Sending plomberes af Inspektøren, uden at denne dog foretager nogen sundheds- eller kvalitetsmæssig Bedømmelse af Partiet. Plombering kan ske saavel paa Avlsstedet som paa Station, det sidste dog kun paa Betingelse af, at Inspektøren staar inde for Avlsstedets Identitet. Ligger Avlsstedet *mindre end 1 km* fra nærmeste Forekomst af Kartoffelbrok, maa Udførsels-Attest ikke udstedes af Inspektøren, men Tilsynet kan i særlige Tilfælde, paa Inspektørens Anbefaling, dispensere fra Forbudet.

For *Torvekartofler*, d. v. s. Kartoffler, der sædvanemæssigt føres til Torvs eller sælges direkte til Grønhandlere eller Auktioner, gælder tilsvarende Udførselsregler, kun at Inspektøren her udsender en Torveattest, der gælder et helt Aar. Følger Avleren ikke Inspektørens Anvisninger, eller meddeler han ham fejlagtige Oplysninger om sin Kartoffelavl, Omsætning, etc., kan ny Torve-Attest ikke forventes udstedt.

Industrikartofler, der i Henhold til Kontrakt skal leveres til Kartoffelmels- eller Spritfabrikker, kan uden særlig Tilladelse udføres af Kommunen paa Betingelse af, at Forsendelsen sker direkte fra Avleren til vedkommende Fabrik.

Jeg har nu trukket Hovedlinierne op i det Arbejde, som Tilsynet gennem mange Aar har ført og stadig fører for at bekæmpe Kartoffelbrokken. Spørger De mig, om et fortsat Arbejde i dette Spor engang vil føre til Sygdommens fuldstændige Udryddelse her i Landet, svarer jeg uden Tøven et blankt Nej. Vi kan holde Angrebene i Skak, tvinge dem ned paa et Minimum af Skadevirkning — men udrydde dem kan vi ikke. Ikke ad denne Vej. Men der findes heldigvis en anden, der med Sikkerhed fører til Maalet: En Omlægning af *hele vor Kartoffelavl* til brokfaste Sorter. Allerede i 1935, paa Planteavls-Aarsmødet i København, slog jeg til Lyd for denne Fremgangsmaade, som efterhaanden har vundet flere og flere Tilhængere i Landbrugskredse. Tilsynet for sin Part har indført flere brokfaste Kartoffelsorter og for-

anlediget dem afprøvede af Statens Forsøgsvæsen. Da tre af disse Sorter (*Di Vernon, Flava* og *Voran*) i en nylig afsluttet Forsøgsrække har hævdet en smuk Førerstilling, har Tilsynet taget dem i Fremavl, foreløbig til Uddeling paa Spærringsomraaderne. Statens Forsøgsvæsen fortsætter sit Afprøvningsarbejde; 11 nye, tyske Sorter er i Aar opformerede til Forsøgsbrug.

De vil forstaa, at den Spærringspolitik, som Tilsynet nu fører, i Virkeligheden kun er af henholdende Karakter — men een Gang skal Slaget staa og Afgørelsen træffes: Naar tilstrækkelig mange brokfaste Kartoffelsorter er forsøgsmæssigt afprøvede og deres Overlegenhed over de gængse Sorter herved fastslaaet, og naar der haves tilstrækkelig mange Læggekartofler af disse Sorter, er Tiden inde for den ovenfor omtalte Omlægning af vor Kartoffelavl til brokfaste Sorter — en Omlægning, der kun kan gennemføres ad Lovgivningens Vej.

Kartoffelaal.

Kartoffelaal blev første Gang paavist her i Landet i 1928, og Angrebet blev straks taget under offentlig Behandling i Henhold til Plantesygdomsloven. Bekæmpelsen reguleres, ganske som for Kartoffelbrokkens Vedkommende, ved aarlige Bekendtgørelser, der er opbyggede efter de samme ledende Principper som Kartoffelbrok-Bekendtgørelserne. Ved Bekæmpelsen af Kartoffelaal er man ikke saa heldigt stillet som ved Bekæmpelsen af Kartoffelbrok, idet der ikke findes „aalefaste“ Kartoffelsorter, og en Udsultning af Snylteren derfor kun kan ske ved at undlade Kartoffeldyrkning i en vis Aarrække. Formentlig kræves der til Kartoffelaalens fuldstændige Udsultning 8 eller endnu flere kartoffelfri Aar — et Krav, som ikke kan honoreres i Praksis — men heldigvis er et 3-aarigt Sædskifte tilstrækkeligt til helt eller næsten helt at borteliminere Angrebets Skadevirkning. Det fastsættes derfor i de aarlige Kartoffelaal-Bekendtgørelser, at der paa de af Tilsynet spærrede Omraader (som her ikke blot er Haver o. lign., men ofte ogsaa Marker) skal indføres et regelmæssigt Sædskifte, og at der højst hvert 3. Aar maa dyrkes Kartoffler paa det samme Jordstykke. Af Hensyn til Kontrollen paabydes det endvidere, at der i den en-

kelte Have kun maa findes eet sammenhængende Jordstykke med Kartofler. De øvrige Spærringsforanstaltninger falder principielt sammen med Foranstaltningerne mod Kartoffelbrok, dog med den væsentlige Forskel, at Forbudet mod Bortførsel af Kartofler og af Planter og Plantedele med vedhængende Jord fra de spærrede Omraader kun angaar *Læggekartofler samt Planter og Plantedele til Videre dyrkning*. Paa samme Maade er Forbudet mod Udførsel af Kartofler fra de spærrede Kommuner begrænset til *Læggekartofler*. Naar Tilsynet saaledes har anset det for tilstrækkeligt blot at holde Kartoffelaalen nede paa Forekomststederne, og blot at spærre Hovedvejene for dens Spredning (med Læggekartofler og Planter til Viderekultur), er Aarsagerne hertil flere: For det første er Skadevirkningen af Angrebet som nævnt minimal, naar blot en saa elementær Dyrkningspraksis som et 3-aarigt Sædskifte gennemføres; for det andet paavirkes vore Muligheder for Eksport af Kartofler og af Planter og Plantedele *ikke* af Kartoffelaal-Forekomsterne, medens de i høj Grad paavirkes af Kartoffelbrok-Forekomsterne (sml. nedenfor; det skal dog bemærkes, at der ved Plante-Indførsel til Sverige kræves Garanti for, at Avlsstedet er fjernet mindst 5 km fra nærmeste Kartoffelaal-Forekomst); og endelig, for det tredje er det Tilsynets Opfattelse, at Kartoffelaalen i Virkeligheden er langt mere udbredt her i Landet end de faa, hidtil registrerede Forekomststeder lader formode, idet Angrebene som nævnt er betydningsløse og derfor let overses, naar blot et 3—4-aarigt Sædskifte gennemføres.

Som det fremgaar af den gældende Bekendtgørelse angaaende Bekæmpelse af Kartoffelaal, af 29. November 1941, § 1, er Kartoffelaal ved Udgangen af 1941 paavist i 20 af Landets Kommuner. Tilsynets Kartotek over Jordbrugere paa spærrede Omraader omfatter 2197 Personer.

Koloradobille.

I Modsætning til Kartoffelbrok og Kartoffelaal har Koloradobillen endnu ikke holdt sit Indtog i Danmark. Den Bekendtgørelse om Foranstaltninger til Bekæmpelse af Koloradobillen, der udstedtes under 16. Februar 1940, er saaledes af præventiv

Karakter. I Henhold til § 1 er det forbudt at indføre levende Koloradobiller (Æg, Larver og Pupper) her til Landet, samt at holde levende Koloradobiller opbevarede. § 2 indskærper den i Plantesygdomsloven hjemlede Anmeldelsespligt, idet den paabyder, at enhver, der formoder at have fundet Koloradobiller (Æg, Larver, Pupper), uopholdelig skal anmelde dette til Tilsynet eller til nærmeste Politimyndighed og samtidig indsende dræbte Eksemplarer af de fundne Insekter. § 3 paalægger Tilsynet at foretage en nøjagtig Undersøgelse af Koloradobillens Udbredelse paa Findestedet og at iværksætte saadanne Foranstaltninger, som skønnes egnede til at ødelægge Skadedyret paa Findestedet og forhindre dets Spredning derfra, samt endelig at afgrænse et passende Omraade omkring Findestedet, inden for hvilket *alle* Kartoffelkulturer og andre Næringsplanter for Koloradobillen skal besprøjtes med insektdræbende Midler. I § 4 paalægges det de paagældende Ejere og Brugere at give Tilsynet uhindret Adgang til de angrebne eller truede Kulturer, samt nøje at følge Tilsynets Anvisninger.

En effektiv Bekæmpelse af Koloradobillen er betinget af, at Skadedyret øjeblikkelig opdages, hvor det maatte vise sig, og at der uopholdelig gribes ind imod det. Tilsynet har derfor 1) ladet ophænge paa alle Jernbanestationer og Toldsteder samt i alle Landets Skoler en farvelagt Tavle med Afbildning af Biller og Larver paa en angrebet Kartoffelplante, samt af en Bille og en Larve i forstørret Maalestok; 2) anskaffet 10 moderne Automatsprøjter (med to transportable Pumper), der holdes klar til øjeblikkelig Udrykning, og 3) sikret sig Tilstedeværelsen her i Landet af en rimelig Arsenikmængde til Besprøjtning af Kartoffelkulturerne omkring Findestedet.

Jeg har nu skildret Tilsynets Arbejde paa den indadvendende Front, saavidt angaar Udførelsen af Bekæmpelsesforanstaltninger inden for Landets Omraade. Det er imidlertid klart, at Fronten maa have en Hovedstilling ved *Landegrænserne*, til Lands og til Vands, idet Indslæbning fra Udlandet af Koloradobille, Kartoffelaal og Kartoffelbrok naturligvis maa søges forhindret.

Tiden tillader ikke at dokumentere de Bekendtgørelser og Regulativer, der angaar dels Indførsel af Kartofler, dels Indførsel af Planter og Plantedele med vedhængende Jord, men jeg skal kort opridse Hovedlinierne i de paagældende Bestemmelser.

Indførsel af Kartofler.

I Henhold til Bekendtgørelse af 22. Februar 1935 er det forbudt at indføre Kartofler her til Landet fra alle saadanne Lande, hvor Kartoffelbrok, Kartoffelaal eller Koloradobille er paavist i Løbet af de sidste 10 Aar. Fra andre Lande kan Indførsel kun ske, naar Sendingen er ledsaget af et Certifikat, der er udstedt af en officiel Planteinspektion i Hjemlandet (altsaa modsvarende Tilsynet med Plantesygdomme), hvori attesteres

- 1) at Landet har været fri for de nævnte Angreb i de sidste 10 Aar,
- 2) at Sendingen ikke er befængt med Kartoffelbrok, Kartoffelaal eller Koloradobille, saa lidt som med andre skadelige Plantesygdomme eller Skadedyr.

Kartoflerne skal være emballerede i nye Sække, der er lukkede med den officielle Planteinspektions Plombe.

Alle Kartoffelsendinger skal ved Ankomsten her til Landet undersøges af Tilsynet, hvis Inspektør, under Forudsætning af Sendingens og Certifikatets Godkendelse, afgiver Indførsels-Attest til Toldvæsenet.

Indførsel af Planter og Plantedele med vedhængende Jord.

Da al Jord, hvori der har været dyrket Kartofler, kan indeholde Koloradobiller, Cyster af Kartoffelaal eller Hvilesporangier af Kartoffelbrok, er det klart, at Planter og Plantedele, hvorved der hænger Jord, kan frembyde Smittefare (Træer, Buske, Grønsager med Rod, Stauder, Løg, Knolde, Potteplanter, etc.).

I Henhold til Bekendtgørelse af 21. Februar 1939 er Indførsel af saadanne Planteprodukter derfor kun tilladt paa Betin-

gelse af, at Sendingen er ledsaget af et Certifikat, udstedt af en officiel Planteinspektion i Hjemlandet, hvori attesteres

at Planternes Avlssted er beliggende i en Afstand af mindst 5 km fra ethvert Sted, hvor der i Løbet af de sidste 10 Aar er paavist Kartoffelbrok eller Kartoffelaal, og mindst 50 km fra ethvert Sted, hvor der i det samme Tidsrum er paavist Koloradobille.

Det er endvidere en Betingelse for Indførsel, at Planterne sendes *direkte* fra Avlsstedet til Importøren.

Toldvæsenet er bemyndiget til at frigive alle Plantesendinger til Indførsel, som er forsynede med anordningsmæssigt Certifikat (Ordlyden af dette Certifikat paa de tre Hovedsprog er fastsat i ovennævnte Bekendtgørelse). Hvis Certifikat mangler, eller det medfølgende Certifikat ikke er anordningsmæssigt, skal Toldvæsenet henvise Importøren til Tilsynet, som træffer Bestemmelse om Sendingens videre Skæbne. De af Toldvæsenet godkendte Certifikater skal ved Udgangen af hver Maaned indsendes til Tilsynet.

Tilsynet har saaledes Haand i Hanke med al Indførsel af Kartofler og af Planter med vedhængende Jord og er derved i Stand til at hindre Indslæbning fra Udlandet af de tre uønskede Gæster, eller dog til effektivt at modvirke denne Indslæbning. Vort Arbejde med Indførselskontrollen er iøvrigt besværligere og mere kompliceret, end denne korte Redegørelse lader formode, bl. a. fordi der er afsluttet særlige Indførselskonventioner med forskellige Lande, og fordi der i et anseeligt Antal Tilfælde maa tages Stilling til Andragender om Dispensation fra de gældende Bestemmelser.

II. Den udadvendende Front.

Tilsynets Arbejde paa den udadvendende Front maa i Henhold til Plantesygdomslovens § 2 bestaa i at sikre Udførselen af Kartofler og af Planter og Plantedele ved at forsyne Sendingerne med saadanne Oprindelses- og Sundhedscertifikater, som forlanges af vedkommende Importland. Vort Arbejde med Udfør-

sel af Planter og Plantedele (som Drivhusplanter, afskaarne Blomster, Grønsager, Planteskoleartikler, o. a.) berører ikke Landbrugets Interesser og skal derfor ikke omtales nærmere. Rent i Forbigaaende kan blot nævnes, at vi i 1938—39, den sidste normale Eksportsæson før Krigen, udfærdigede hen ved 1300 Udførselscertifikater for Planter til 25 forskellige Lande.

Udførsel af almindelige Handelskartofler.

Samtlige europæiske og saa godt som alle oversøiske Lande forlanger, at Kartoffelsendinger, der indføres til Landet, skal være forsynede med et officielt Oprindelses- og Sundhedscertifikat fra Hjemlandet. De Krav, som herved forlanges opfyldte, veksler naturligvis med Landene; undertiden er de meget strenge, undertiden mere lemfældige. Forskellene refererer sig paa den ene Side til Avlsstedets Afstand fra nærmeste Forekomst af farlige Kartoffelsnyltere, især Kartoffelbrok, Kartoffelaal og Koloradobille, paa den anden Side til selve Sendingens Sundhedstilstand. Tilsynet maa følgelig holde sig orienteret om de Krav, som Importlandet paa det givne Tidspunkt stiller, og udfærdige Certifikatet i Overensstemmelse dermed. Man kan næsten sige: Lige saa mange Lande, lige saa mange forskellige Certifikater!

For paa Forhaand at imødekomme selv strenge Importkrav, for med andre Ord at sikre, at enhver Kartoffelsending, der afgaar fra Danmark, holder en høj Standard af Sundhed og Kvalitet, er det ved Bekendtgørelser i Medfør af Plantesygdomsloven paabudt, at alle Kartoffler, som udføres her fra Landet, skal underkastes en Sundheds- og Kvalitetskontrol. Den sidste er altid obligatorisk, medens Sundhedskontrollen formelt kun er obligatorisk, hvis Importlandet kræver en saadan Kontrol. Da imidlertid alle Lande, som der overhovedet kan være Tale om at eksportere Kartoffler til, forlanger Sundhedskontrol, er ogsaa denne Kontrol i Realiteten altid obligatorisk.

Vi vil indskrænke os til at se paa de Regler, hvorefter Kontrollen foretages. Regulativ for Sundhedskontrol ved Udførsel af Kartoffler, af 13. Juni 1942, bestemmer i § 8 vedrørende Fremgangsmaaden ved Inspektionen følgende:

1. Inspektionen finder Sted saaledes, at der paa de af Inspektøren udpegede Steder blandt de til Inspektionen fremstillede Kartoffler udtages mindst 5 Sække — ved Sække forstaas i nærværende Regulativ tillige Kasser, Tønder eller andre Beholdere — for hver 100 Sække, Sendingen omfatter. Af Sendinger paa under 100 Sække udtages mindst 5 Sække til Kontrol. Indeholder en Sending Partier fra flere Leverandører, skal Inspektøren inspicere hvert Parti for sig. Hvis en enkelt af de først udtagne og undersøgte Sække indeholder Kartoffler af en væsentlig daarligere Sundhedstilstand, end der fordres i Henhold til § 10, kan Inspektøren afvise Sendingen uden yderligere Inspektion.

2. De udtagne Sække udtømmes, og Kartofflerne besigtiges efter en af Tilsynet nærmere angivet Fremgangsmaade. Saafremt Kartoffler med de i § 10 omtalte ondartede Sygdomme skulde forefindes, skal Prøver heraf indsendes til Tilsynet.

§ 10 indeholder Kravene til Sendingens Sundhedstilstand, „Kassationsreglerne“:

1. Dersom de fremstillede Kartoffler enten er saa jordede, snavsede eller fugtige, at Sygdomsangreb og Knoldbeskadigelser ikke kan ses, eller er paa viselig frostbeskadigede, — i hvilket Fald flere Sække skal undersøges — afvises Sendingen. I modsat Fald skal Inspektørerne paase: at Kartofflerne i Sendingen er avlet i en Landsdel, — afgrænset under Hensyntagen til Indførselslandets Karantænebestemmelser — der er fri for Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*),

at de udtagne Prøver er fri for visse særlig ondartede Sygdomme og Skadedyr, for Tiden Kartoffelbrok, Kartoffelaal og Kartoffelbille, selv i mindste Spor, at Prøverne ikke indeholder over $\frac{1}{4}$ pCt. raadne (vaadforraadnede) Kartoffler,

at Beskadigelser, Kartoffelskimmel og anden Tørforraad-
 nelse, eller Skurv ikke forefindes udover ialt 3 pCt.
 af de undersøgte Kartoffler; dog er Lederen berettiget
 til i Instruksen til Inspektørerne at fastsætte særlige
 Spillerum for Forekomsten af de enkelte Sygdomme.

Beskadigelser kommer kun i Betragtning, saafremt
 der paa en middelstor Knold findes større Beskådigel-
 ser end et enkelt $\frac{1}{2}$ cm dybt Hul, og i samme Forhold
 for Knolde af anden Størrelse, og Skurv kun, saafremt
 over $\frac{1}{10}$ af Knoldens Overflade er dækket deraf.

at Kartofflerne er emballerede i nye, plomberede Sække.
 Ved Eksport til sydlige og varme Lande kan dog, for-
 saavidt det paagældende Land tillader det, anvendes
 løstvævede Sække, der tidligere har været benyttet
 som Kaffesække.

Saafremt foranstaaende er iagttaget, udsteder Tilsy-
 net en Attest om,

at Kartofflerne i Sendingen er avlet i en Landsdel, — af-
 grænset under Hensyntagen til Indførselslandets Ka-
 rantænebestemmelser — der er fri for Kartoffelbrok
 (*Synchytrium endobioticum*),

at de ikke er befængt med Kartoffelbrok, andre skade-
 lige Kartoffelsygdomme eller Skadedyr, og

at Forsendelsen er emballeret i Overensstemmelse med
 foranstaaende.

2. Denne Attest underskrives af Tilsynets Leder og
 forsynes med Tilsynets Segl.

3. Tilsynet udleverer derhos, forsaavidt det paagæl-
 dende Land kræver det, saa mange Kopier af fornævnte
 Attest, som der er Sække i Sendingen.

4. Tilsynet skal paase, at Sækkene paa forsvarlig Maa-
 de er tillukket med en Plombe, og at eventuelle Attest-
 kopier er fastgjort under Plomben.

Samtidig med Sundhedskontrollen foretages Kvalitetskontrol-
 len. Ved denne skal Inspektøren yderligere paase,

- at de udtagne Prøver ikke indeholder over 2 pCt. Jord eller andre fremmede Stoffer,
- at Kartoflerne er velsorterede. Forsaavidt Rekvirenten overfor Inspektøren ved Fremlæggelse af Salgsdokumenterne ikke kan godtgøre andet, skal Knoldstørrelsen for Sendinger til De forenede Stater i Nordamerika og England være mindst 4,5 cm og til andre Lande mindst 3,5 cm, hvorved forstaas, at Knoldene ikke maa kunne presses gennem et Sold med en kvadratisk Maskevidde paa henholdsvis 4,5 cm og 3,5 cm. Nye Kartofler, der udføres inden Udgangen af August Maa-ned, omfattes ikke af disse Bestemmelser. Særlig store Knolde, over 8,5 cm, samt Knolde af mindre Størrelse end forannævnt maa ikke forefindes i de udtagne Prøver i over 3 pCt.

Kvalitetsforringelser af den under fornævnte Punkter angivne Art maa dog ikke forefindes i de udtagne Prøver udover ialt 5 pCt.

- at der i de udtagne Prøver ikke findes over 5 pCt. Kartofler af anden Sort med væsentlig anden Form og Udseende end den i Anmeldelsen angivne,
- at de udtagne Prøver ikke indeholder over 3 pCt. Knolde med over 1 cm lange Spirer.

2. De ovennævnte Spillerum for Kvalitetsforringelser skal beregnes paa Antallet af Knolde. For Indblanding af Jord og andre fremmede Stoffer beregnes Spillerummet efter Vægt.

Naar Kartoffelsendingens Sundheds- og Kvalitetstilstand er godkendt i Overensstemmelse med disse Regler, afgiver Inspektøren Sundhedscertifikatet og Kvalitetsattesten til Eksportøren, hvorefter Sendingen kan udføres af Landet — og indføres i Importlandet, hvis da ikke den danske Inspektion underkendes ved Ankomsten. Al Eksporthandel med Kartofler foregaar iøvrigt paa Basis af Sundhedscertifikatet. I Eksportsæsonen 1938—39, den sidste før Krigen, udfærdigede Tilsynet 265 Oprindelses- og Sundhedscertifikater for Spisekartofler til

ialt 13 Lande. Den eksporterede Kartoffelmængde udgjorde 108 017 Sække (à 50 kg) — et Antal, der langtfra er Rekord, idet vi i Eksportsæsonen 1936—37 udførte ikke mindre end 809 818 Sække.

Udførsel af Læggekartofler.

De ovenfor omtalte Regler for Sundheds- og Kvalitetskontrol ved Udførsel af Kartofler gælder *almindelige Handelskartofler*, d. v. s. Kartofler beregnet til Spisebrug; om deres Egnethed som *Læggekartofler* garanterer Certifikatet intet. Imidlertid vil det sikkert være Dem bekendt, at vi i de senere Aar ogsaa har udført betydelige Mængder af Læggekartofler med Statscertifikat for Sortsrenhed og Sygdomsfrihed. Vi skal nu høre om, hvorledes denne Eksport kom i Gang, og efter hvilke ledende Principper den foretages.

I Tiden omkring 1930 havde en af de store Kartoffeleksportører oparbejdet en Eksport af Læggekartofler til Algier. Kartoflerne skulde naturligvis være forsynede med det officielle danske Oprindelses- og Sundhedscertifikat, samt med Kvalitetsattest (sml. ovenfor), men de algierske Myndigheder krævede *tillige*, at Kartoflerne, for at kunne betegnes som Læggekartofler, skulde stamme fra Marker, der ved en Inspektion for Sortsrenhed og Sygdomsfrihed var blevet godkendt som Fremavlsmarker. En Attest herom skulde ledsage Sendingen. De paa-gældende Marker var især beliggende i Himmerland, og en udmærket, dërboende Landbrugskonsulent fik da til Opgave at udføre den krævende Markinspektion og at udstede de fornødne Attester herom. Dette gik i nogle faa Aar, men efterhaanden kom man i Algier under Vejr med, at disse Attester jo egentlig ikke var officielle, og stillede derefter Krav om, at Sendingerne skulde være ledsagede af en officiel Dyrkningsattest. Nu var gode Raad dyre. Eksportøren gik til mig og anmodede Tilsynet om at ordne det fornødne — hvilket imidlertid var lettere sagt end gjort, da vi slet ikke havde Rammerne for et saadant Inspektionsarbejde i Orden. Midlertidig klarede vi Sagen paa den Maade, at Tilsynet legaliserede Konsulentens Markattester ved at paaføre disse en Udtalelse om,

at Attestens Udsteder maatte anses som en fuldgod Mand, hvis Underskrift man kunde stole paa. I Længden kunde det jo ikke blive ved at gaa og burde heller ikke blive ved at gaa — og jeg foranledigede derfor i 1935 Udstedelsen af en ny Bekendtgørelse i Medfør af Plantesygdomslovens § 2, hvorved Udførselen af Læggekartofler blev stillet under Statens Kontrol.

Bekendtgørelsen, som regulerer Udførselen af Læggekartofler har følgende Titel: Bekendtgørelse angaaende Inspektion af Marker, hvis Afgrøder agtes udført til Viderekultur, samt af disse Afgrøder. Den udstedtes under 12. Marts 1935, men er siden afløst af en ny, kun lidet ændret Bekendtgørelse af 14. Februar 1938. Som det fremgaar af den lidt besværlige Titel, omfatter Bekendtgørelsen formelt *alle Afgrøder*, der agtes udført til Viderekultur, altsaa ogsaa Frø, Blomsterløg, etc. — men den er hidtil kun blevet praktiseret for Læggekartofler. Bekendtgørelsens 5 første Paragraffer, der fastlægger Rammerne for Kontrollens Udøvelse, har følgende Ordlyd:

§ 1.

1. De Avlere (Eksportører), der agter at udføre Læggekartofler, Frø eller andre Afgrøder til Viderekultur til Lande, der kræver et officielt Certifikat for Varens Sortrenhed og Sundhed under Væksten, skal indgive Begæring om Inspektion af de paagældende Kulturer til „Landbrugsministeriets Tilsyn med smitsomme Plantesygdomme“ (Adr. Rolighedsvej 23, København V.).

2. Begæringen skal affattes paa særlige Blanketter, der udleveres ved Henvendelse til fornævnte Tilsyn, og skal være dette i Hænde inden hvert Aars 1. Juni.

§ 2.

Saaframt det ved den af fornævnte Tilsyn foretagne Inspektion viser sig, at Kulturen opfylder de Krav, der — under Hensyntagen til vedkommende Indførselslands Bestemmelser — maa stilles som Betingelse for, at Afgrøden kan udføres til Viderekultur, afgiver Tilsynet en Attest herom til Avleren (Eksportøren).

§ 3.

1. Naar Afgrøden eller Dele af denne agtes udført, skal Avleren (Eksportøren) foretage Anmeldelse herom til fornævnte Tilsyn. Anmeldelsen skal ske paa særlige Blanketter, der paa Begæring udleveres fra Tilsynet.

2. Anmeldelsen skal være Tilsynet i Hænde senest 4 Dage, før Partiet agtes afsendt fra Avlsstedet.

§ 4.

1. Saafremt Sendingen godkendes til Udførsel, udfærdiger Tilsynet et i Overensstemmelse med Indførselslandets Bestemmelser affattet Certifikat om Varens Oprindelse, Sortsrenhed og Sundhed under Væksten. Certifikatet underskrives af Tilsynets Leder og forsynes med Tilsynets Segl.

2. En Kopi af Certifikatet nedlægges i hver enkelt Sæk eller Kasse, hvorefter Sækkene lukkes med Tilsynets Plombe, medens Kasserne forsynes med Tilsynets Stempel.

§ 5.

Sendingen er iøvrigt underkastet de til enhver Tid for Sundhedskontrol ved Udførsel af Planter og Plantedele samt Kartofler gældende Bestemmelser.

I det følgende skal vi se lidt nærmere paa, hvorledes Kontrolarbejdet udføres, idet vi her støtter os til en af Tilsynets Leder udfærdiget Instruks til Inspektørerne, af 1. Juli 1939.

Instruksens § 1 indeholder en Definition af, hvad der skal forstaas ved en Kartoffelmark, og nærmere Krav om Markernes Beliggenhed, Inddeling o. a.:

Ved Betegnelsen „Mark“ forstaas i denne Instruks et med en *enkelte Kartoffelsort* dyrket Areal. Hvis en Avler dyrker flere Sorter eller har den samme Sort fordelt paa flere Steder, har han altsaa et tilsvarende Antal Marker, der inspektions- og attestmæssigt behandles som Enheder. Dele af en Mark kan absolut ikke godkendes.

Samtlige Arealer af en given Sort paa en given Ejendom skal underkastes Inspektion — og normalt maa Kassation af et enkelt Areal medføre Kassation af dem alle.

Hvis der i eet Kartoffelskifte findes *flere* Sorter, skal disse være adskilte indbyrdes ved 2 Rækker Roer eller lign., eller ved 2 tomme Rækker.

I §§ 2—3 gives nærmere Regler for Markinspektionens Udførelse. Hovedinspektionen skal finde Sted i vedkommende Sorts Blomstringstid og saa tidligt, at den eventuelt paafølgende Kontrolinspektion kan foretages inden Blomstringens Afslutning.

Marken kasseres, hvis

1. Indblandinger af fremmede Sorter forekommer i over 2 pCt.,
2. der paavises eller vides at være paavist Angreb af Kartoffelbrok, Kartoffelaal eller Pulverskurv,
3. der forefindes over 2 pCt. virussyge Toppe (d. v. s. tydeligt bladrullesyge eller stærkt mosaiksyge Planter, eventuelt Planter med andre paafaldende Top-Abnormiteter som Følge af Virusangreb),
4. der paavises Sortben-nedvisnede Toppe i over 1 pCt.

Marken godkendes, hvis

sortsfremmede, tydeligt virussyge eller Sortben-nedvisnede Toppe ikke forefindes.

Lugning paabydes, hvis

sortsfremmede, tydeligt virussyge eller Sortben-nedvisnede Toppe forefindes i en under Kassationsgrænsen liggende Procent.

Ved Lugningen maa Planten (Top og Knolde) bortfjernes fra Marken.

Er Marken stillet til Lugning, foretages den endelige Godkendelse eller Kassation ved en senere Kontrolinspektion, der dog skal finde Sted inden Blomstringens Afslutning.

I Tilfælde af Markens Godkendelse skal Inspektøren udstede en Attest om, at Afgrøden fra den paagældende Mark, saa vidt angaar de under Væksten iagttagne Forhold, opfylder de Krav, der maa stilles til Eksport-Læggekartofler. Denne *Markattest* afgives til Anmelderen af vedkommende Mark (Avleren, Eksportøren).

Kartoffelpartier, som agtes eksporterede, skal umiddelbart før Afsendelsen underkastes en Inspektion af Tilsynet (§§ 4—5). Inspektøren skal før Inspektionens Foretagelse forvisse sig om, at Partiet stammer fra en Mark, for hvilken der foreligger Markattest, og dernæst undersøge, om den paagældende Mark er beliggende i en saadan Afstand fra Forekomststeder for Kartoffelbrok, at Importlandets Krav i denne Henseende er sket Fyldest (Instruksen giver her de fornødne Anvisninger). Inspektionen kan, efter Eksportørens Valg, afsluttes paa Avlsstedet, eller der kan ske en foreløbig Inspektion paa Avlsstedet, hvorefter den afsluttende Inspektion finder Sted paa en Samle- eller Sorteringscentral. Den sidstnævnte Inspektionsform er af mange indlysende Grunde langt at foretrække og kan forhaabentlig, naar vor Eksport af Statslæggekartofler kommer rigtig i Gænge, gøres obligatorisk. De Krav, som stilles til Sundhedstilstanden, maa naturligvis være skarpere, naar det drejer sig om Læggekartofler, end naar Talen er om Spisekartofler (sml. nedenstaaende Kassationsregler med Reglerne Side 656).

Hvis Inspektionen afsluttes paa Avlsstedet, er Fremgangsmaaden følgende:

Inspektionen foretages under Kartofflernes Opsækning (Kasning) eller ved Undersøgelse af 10 pCt. af de allerede opsækkede (kassede) Kartoffler. Hvis de først undersøgte 5 pCt. af Partiet ligger under Kassationsgrænsen, skal Partiet dog kasseres.

Inspektionen af de opsækkede (kassede) Kartoffler foretages saaledes, at Kartofflerne hældes ud af Sækkene (Kasserne). Ved den mindste Tvivl om, hvorvidt Partiet bør godkendes eller kasseres, maa 100—200 af Knoldene fra hver Sæk (Kasse) undersøges enkeltvis.

Inspektøren vil herved have at paase:

1. Hvis Kartoffelaal eller Pulverskurv paavises, kasseres Partiet.
2. Raadpletter, Kartoffelskimmel, Rodfiltsvamp og Alm. Skurv bør kun forefindes i ubetydelig — svag Grad. En Knold regnes for angrebet, hvis de paagældende Sygdomstegn dækker over $\frac{1}{20}$ af dens Overflade. Af saadanne Knolde maa ikke forefindes over 3 pCt.*).
3. Et passende Antal Knolde gennemskæres under Inspektionens Forløb af Hensyn til eventuelt tilstedeværende Angreb af Kransskimmel, Ringbakteriose, Rustpletter eller andre let iagttagelige indvendige Sygdomme. Af saadanne Knolde maa ikke forefindes over 3 pCt.
4. Kartofflerne maa være særdeles omhyggeligt og ensartet sorterede. Hvad Størrelsen angaar, vil denne som Regel være fastsat i Salgsbetingelserne. Hvis Salgsbetingelserne ikke indeholder noget herom, bør Sorteringen ligge mellem 4 og 6 cm (ca. $1\frac{1}{2}$ " — $2\frac{1}{4}$ ").
5. Redskabsbeskadigede, ormstukne, revnede eller gen-groede Knolde maa ikke forefindes i Partiet i over 3 pCt. Kartofflerne maa være fri for Jord, Halm o. desl., og Partiet maa være absolut ubeskadiget af Frost.

I Tilfælde af Godkendelse nedlægges der i hver enkelt Sæk (Kasse) et grønt Sækkemærke, hvis Tekst betegner Kartofflerne som statsanerkendte Læggekartofler. Sækkemærket skal være forsynet med Avlerens Nr. Herefter plomberes Sækkene med Tilsynets Plombe (stemples Kasserne med Tilsynets Stempel).

Hvis Inspektionen afsluttes paa en Samle- eller Sorteringscentral, foretages der en foreløbig Inspektion paa Avlsstedet efter ovenstaaende Regler, dog at der kun udtages 5 pCt. af

*) Samtlige Procent-Angivelser refererer sig til Antal, ikke til Vægt.

Partiet til Inspektion. I Tilfælde af Godkendelse opsækkes Kartoflerne, hvorefter Avlernummeret anbringes under Tilsynets Plombe, og Partiet forsendes til Centralen. Her gøres Partiet klart til Afsendelse efter en under Sorteringen foretaget afsluttende Inspektion.

De til Eksport godkendte Sendinger af Læggekartofler skal, ligesom Handelskartoflerne, ledsages af et Oprindelses- og Sundhedscertifikat, men forsynes tillige med et særligt *Dyrkningscertifikat*, der attesterer, at de efter Inspektion i Vækstperioden er godkendt som sortsrene og sygdomsfrie Læggekartofler.

Tilsynets Arbejde med den nu skildrede Inspektion af Læggekartofler (Marker og Varepartier) har fra første Færd mødt megen Interesse og forstaaende Tilslutning fra Landbrugets og Eksporthandelens Side.

I det første Aar, 1935, inspiceredes 1 242 Tdr. Ld., og efter en jævn Stigning i 1936 og 37 naaede det inspicerede Areal i 1938 den anselige Størrelse af 17 712 Tdr. Ld. I 1939 sank Arealet til 9 446 Tdr. Ld., og i Krigsaarene 1940 og 41 faldt det som venteligt yderligere, til henholdsvis 4862 og 3750 Tdr. Ld. I Aar ligger det dog atter glædeligt højt, helt oppe paa 9861 Tdr. Ld. Disse store Arealer er fordelt paa talrige Avlere. Gennemsnitsarealet pr. Avler var i 1939 mindst, nemlig $1\frac{1}{2}$ Td. Ld., i indeværende Aar højest, $3\frac{1}{4}$ Td. Ld. Kassationsprocenten har i de sidste 6 Aar holdt sig konstant, paa ca. 20. Mærkinspektionen har gennemsnitlig kunnet udføres for en Pris af ca. $3\frac{1}{2}$ Kr. pr. Td. Ld.; i indeværende Aar, hvor de anmeldte Arealers Gennemsnitsstørrelse ligger højt, er Prisen endog dalet til knap 3 Kr.

I den sidste normale Eksportsæson, 1938—39, udfærdigede Tilsynet 271 Sundhedscertifikater og 345 Dyrkningscertifikater for Læggekartofler til ialt 16 Lande. Den eksporterede Kartoffelmængde udgjorde 302 371 Sække (Kasser) à 50 kg, et Antal, der nærmer sig Rekordmængden fra 1937—38 paa 384 956 Sække (Kasser).

I Henhold til Bekendtgørelsen af 1935 (saavel som til den

nugældende Bekendtgørelse af 14. Februar 1938) er Tilsynet kun bemyndiget til at udstede Markattest for saadanne Marker, hvis Afgrøder *agtes udført* til Viderekultur, og til at udstede Dyrkningscertifikat for Afgrøder fra disse Marker. Imidlertid er det ingen Hemmelighed, at ogsaa den *indenlandske* Handel med Læggekartofler i væsentlig Grad støtter sig til Tilsynets Markinspektion, idet Afgrøden fra godkendte Marker udbydes som „statsanerkendte Læggekartofler“ eller „Læggekartofler fra statsanerkendte Marker“. Det sidste er rigtigt (eller *kan* være det), det første derimod ikke, da Tilsynet naturligvis ikke kan paatage sig nogen som helst Garanti for Kartoffelpartier, der ikke er inspicerede og godkendte af os, *selv om* de stammer fra statsanerkendte Marker. Læggekartofler kan kun betegnes som statsanerkendte, naar Sækkene indeholder Tilsynets grønne Sækkemærke og er lukkede med Tilsynets Plombe. I den senere Tid er man begyndt at tage Konsekvensen heraf, idet Tilsynet har modtaget flere Anmodninger om at plombere og udstede Dyrkningscertifikat for Læggekartofler til *indenlandsk* Salg. I saadanne Tilfælde har vi, efter Underhaandsaftale med Landbrugsministeriet, altid foretaget den ønskede Inspektion og Plombering samt udstedt Dyrkningscertifikat ganske som for Partier til Eksport. Tilsynet har til Hensigt snart at skaffe sig Lovhjemmel for denne Praksis, for derved at bidrage vort til en haardt tiltrængt Forbedring af vore hjemlige Læggekartofler.

Som et Fremtidssyn, der endnu kun skimtes, tegner sig forude en Rationalisering af hele vor Læggekartoffel-Produktion, med en metodisk Avlskontrol, naturligvis paa Basis af brokfaste Sorter; i dette System maatte ogsaa de af *Henning P. Hansen* givne Anvisninger til Sikring af Virusfrihed indbygges. — Det er min sikre Overbevisning, at vi engang vil naa dette Maal, og det er min lige saa sikre Overbevisning, at vi kun vil naa det under Statens Vejledning og Kontrol.

Til sidst skal jeg kort berøre endnu et Arbejde, som udføres af Tilsynet med Plantesygdomme, ganske vist ikke under Plantesygdomslovens Auspicier, men i Medfør af en ældre, vel-

kendt Lov, nemlig *Berberisloven* (Lov om Foranstaltninger mod Udbredelse af Rustsvampe, af 27. Marts 1903).

Efter at jeg paa Planteavls-Aarsmødet i 1937 havde fremsat den Fortolkning af *Berberisloven*, som maa forekomme Tilsynet den rette, og som i det hele fandt Forstaaelse og Tilslutning hos Mødets Deltagere, arbejder vi nu efter følgende Linier:

Lovens Udtryk „*Berberis*“ og „*Berberisbuske*“, der jo *formelt* omfatter alle Arter af *Berberis*, indskrænkes til at betyde: Alm. *Berberis*, d. v. s.: *Berberis vulgaris* med Hybrider og Varieteter, samt endvidere de *Berberis*-Arter, der ligger under Mistanke for at kunne blive angrebet af Sortrust. Under denne Mistanke ligger de Arter, som i deres Hjemland angribes naturligt af Sortrust, d. v. s. for Tiden 5 af vore talrige *Berberis*-Arter. Disse 5 Arter maa ikke forefindes i eller forhandles fra danske Planteskoler. Dansk Planteskoleejerforening har forpligtet sig til at gøre sine Medlemmer bekendt hermed, og Tilsynet kontrollerer gennem indsendte Kataloger, at man følger Parolen. Den sorte Liste over *Berberis*-Arter kan selvsagt til enhver Tid udvides. (I Teksten til en paa Jernbanestationerne og flere andre Steder ophængt Farvetavle af Alm. *Berberis* er dette Forhold antydnet). Jeg tror, at Landbruget trygt kan give denne Ordning sin Tilslutning, særlig i Betragtning af, at der i dette Aarhundrede kun er truffet Sortrust her i Landet paa Alm. *Berberis*, naar bortses fra 2 (to!) Fund paa Arter af den ovenfor omtalte, forbudte Artsgruppe.

Jeg skal her afslutte mit Foredrag og stille de behandlede Problemer under Debat. I den korte Tid, som har staaet til min Raadighed, har det kun været mig muligt at give et Udsyn over Tilsynets Virksomhed, med Hovedvægten lagt paa vort Arbejde inden for Landbrugets Interesseomraade. Jeg haaber dog, at De har faaet et tilfredsstillende Svar paa de Spørgsmaal, som vi stillede ved Foredragets Begyndelse: Hvad er Tilsynet med Plantesygdomme? Hvorledes er det forankret i Lovgivningen, og hvilke Funktioner har det Pligt til at udøve?